

Родне слова

штомесячны навуковы і метадычны часопіс

5/2020

(389)

май

ISSN 0234-1360

- **Матэрыялы да 120-годдзя Уладзіміра Жылкі**
- **Алесь Каўрус**
Ідучы з мовай:
новыя заўважанні
- **Вераніка Ярмалінская**
Стэфанія Станюта – легенда
Купалаўскага тэатра
- **Артыкулы і метадычныя
распрацоўкі
да 75-годдзя Перамогі**

Роднае слова

Рэдакцыйная калегія

доктар філалагічных навук А. Бельскі (старшыня)
доктар філалагічных навук М. Прыгодзіч (намеснік)
доктар педагагічных навук В. Зелянко (намеснік)
доктар педагагічных навук Г. Валочка
доктар мастацтвазнаўства Т. Габрусь
доктар філалагічных навук У. Гніламёдаў
доктар мастацтвазнаўства В. Дадзіёмава
доктар філалагічных навук В. Іўчанкаў
доктар філалагічных навук І. Казакова
кандыдат філалагічных навук І. Капылоў
доктар гістарычных навук, доктар архітэктуры А. Лакотка
доктар філалагічных навук А. Лукашанец
доктар філалагічных навук В. Максімовіч

доктар мастацтвазнаўства У. Мартынаў
доктар філалагічных навук А. Ненадавец
доктар філалагічных навук В. Новак
доктар культуралогіі А. Павільч
доктар мастацтвазнаўства В. Пракапцова
доктар філалагічных навук В. Рагойша
доктар філалагічных навук І. Роўда
доктар філалагічных навук І. Саверчанка
доктар філалагічных навук В. Старычонок
кандыдат філалагічных навук М. Трус
доктар філалагічных навук М. Тычына
доктар філалагічных навук І. Чарота
доктар філалагічных навук Т. Шамякіна

Навуковыя кансультанты

Р. Аладава, Г. Арцямёнак, А. Белая,
Д. Дзятко, Л. Леванцэвіч, В. Ляшчынская,
А. Макарэвіч, З. Мельнікава, П. Міхайлаў,

В. Русілка, А. Садоўская, А. Солахаў,
А. Станкевіч, Н. Усава, Н. Шаранговіч,
І. Штэйнер, М. Яленскі

Рэдакцыйная рада

Р. Бабашка, І. Булаўкіна, В. Душэўская,
Р. Ільіна, Г. Запартыка, В. Кажура,
Л. Лазарчык, А. Ляшковіч, А. Марціновіч,

Г. Марчук, М. Пазнякоў, А. Панфіленка,
Т. Прадзед, С. Рачэўскі,
Л. Собаль, І. Таяноўская

Над нумарам працавалі

рэдактары:

Вольга Крукоўская (*Методыка і вопыт*: 3 вопыту работы, У дапамогу педагогу, Да Дня Перамогі, Настаўнік прапануе; *Калі закончыўся ўрок*: 3 вопыту работы, У дапамогу педагогу; *Нацыянальная і сусветная культура*: Мастацтва кіно),

Крысціна Пучынская (*Літаратура і час*: Лабараторыя паэзіі, Вечная мелодыя жыцця, Шпацыр з пісьменнікам, Літаратура ў кантэксце часу, Творчая лабараторыя, Перазовы, Беларуская літаратура XXI стагоддзя, Новыя выданні; *Нацыянальная і сусветная культура*:

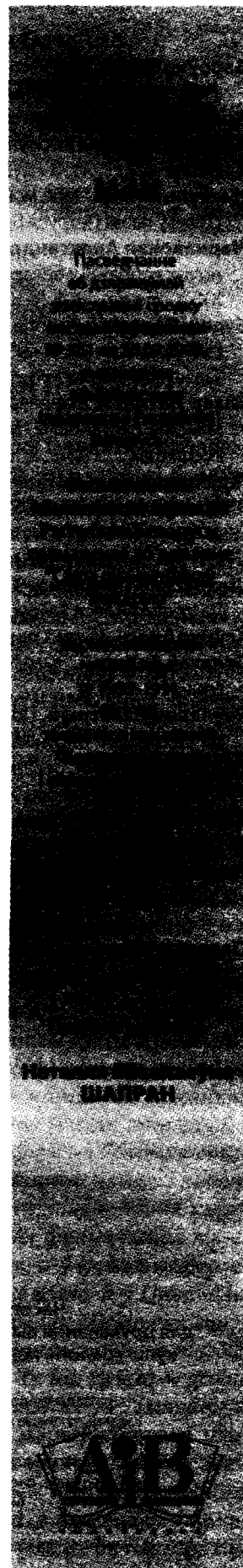
Старонкі айчыннага кінамастацтва; Крыжаванка),

Ларыса Сагановіч (*Мовы рысы непаўторныя*: Віншуем!, 3 жыцця слова, Слова ў тэксце, 3 гісторыі мовы, 3 гісторыі лексікаграфіі, Мова прэсы, Майстэрства творцы; *Нацыянальная і сусветная культура*: Майстэрства творцы),

Наталля Шапран (*Да стагоддзя Купалаўскага тэатра*: Мастацтва ў кантэксце часу, Спадчына, Постаці; *Нацыянальная і сусветная культура*: 3 гісторыі выяўленчага мастацтва),

літаратурныя рэдактары
тэхнічны рэдактар

**Крысціна Пучынская, Вольга Крукоўская,
Канстанцін Лісецкі.**

ЛІТАРАТУРА І ЧАС

Бароўка Ванда. Творчасць Уладзіміра Жылкі як дыялог з класічнымі вершаванымі формамі	3
Брадзіхіна Ала. “Ў маім маленні адзіная ты...”: Адметнасці рэалізацыі любоўнай тэмы ў лірыцы Уладзіміра Жылкі	7
Жыбуль Віктар. “Табе, мой Мінск, хвалу пяю...”: Мінскія рэаліі ў паэзіі Петруся Броўкі	10
Чарнавокая Аляксандра. Сімвалічная функцыя жаночых вобразаў у беларускай прозе першай паловы XX ст. <i>Працяг</i>	14
Буднік Вольга. Тыпалогія герояў і апавядальныя стратэгіі ў раманах “Мсціжы” Івана Пташнікава і “Прарок” Тадэвуша Новака	17
Базар Наталля. Жанравая форма санета ў творчасці Максіма Багдановіча, Максіма Танка, Ніла Гілевіча і Соф’і Шах	22
Лідзянкова Вольга. Дыялагізм як мастацкая дамінанта прозы Алеся Аркуша	25

МОВЫ РЫСЫ НЕПАЎТОРНЫЯ

Шахоўская Святлана. 3 прапіскай у родным слове: Да юбілею Алеся Каўруса	31
Каўрус Алесь. Ідучы з мовай: новыя заўважанні	33
Солахаў Аляксей. Эмансipaцыя як спосаб словаўтварэння	37
Паўлавец Дзмітрый. Помнік, які не з’есць іржа часу: Да 150-годдзя “Слоўніка...” Івана Насовіча	41
Дзятко Дзмітрый. Беларуская лінгвістычная тэрмінаграфія першай паловы XX ст.	44
Бабіч Юрый. “Не брэндам адзіным”: Алюзія ў загаловах сучасных беларускіх СМІ	49
Нямковіч Ніна. Ядвігін Ш. – перакладчык	52

МЕТОДЫКА І ВОПЫТ

Паляшчук Аксана. Інтанаванне і выкарыстанне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак: Урок беларускай мовы (IX клас)	54
--	----

Есік Яўген. Вобраз маці ў апавяданні “Сваякі” Васіля Быкава: Урок дадатковага чытання (VI клас)	57
Навумчык Мікалай. Верш “У стоптаным жыцце” Міколы Сурначова: Урок беларускай літаратуры (VI клас) ...	60
Наважылава Ала, Ерафеева Таццяна. “У вайны не жаночы твар”. Святлана Алексіевіч: Урок беларускай літаратуры (XI клас)	63

КАЛІ ЗАКОНЧЫЎСЯ ўРОК

Данілішына Алена, Петрушкевіч Вікторыя. Пра нашу Перамогу і не толькі: Літаратурная гасцёўня. ...	65
Пашалюк Таццяна. Вайна і дзеці: Інтэграванае па-закласнае мерапрыемства (III, VII класы)	68

ДА СТАГОДДЗЯ КУПАЛАЎСКАГА ТЭАТРА

Яроміна Кацярына. У часы татальнай вайны: старонкі гісторыі Купалаўскага тэатра ў эвакуацыі	72
Варонава Галіна. Май 1944-га. Беларуская прэмера ў Томску	77
Ярмалінская Вераніка. Стэфанія Станюта – легенда Купалаўскага тэатра	78

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ І СУСВЕТНАЯ КУЛЬТУРА

Галубовіч Аляксандра. Вайна і мір у плакаце Беларусі	82
Благуцін Генадзь. Творчая эвалюцыя Людвіга Асецкага: ад сімвала да алегорыі	85
Сцяжко Наталля. “Альпійская балада”: Старонкі айчыннага кінамастацтва	90
Агафонава Наталля. Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў беларускім ігравым кіно 1990–2000-х гг.	92

Новыя выданні. **Лапцёнак А.** Сродкі стварэння беларускага каларыту ў перакладзе: пра анталогію “Update” *С. Ворсы, Л. Продан, З. Падліпскай, В. Левінай* (29).

Крыжаванка. **Целеш Л.** “Ідзе, весяліцца Перамога” (96).

Часопіс уключаны ў Пералік навуковых выданняў ВАК Рэспублікі Беларусь для друкавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па філалагічных навуках, мастацтвазнаўстве, культуралогіі, педагагічных навуках (тэорыя і методыка навучання беларускай мове і літаратуры).

У адпаведнасці з заканадаўствам аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць прыведзеных у артыкуле фактаў і звестак. Рэдакцыя пакідае за сабой права друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Пры перадруку спасылка на “Роднае слова” абавязковая.

Дасылаючы матэрыялы для публікацыі ў нашым часопісе, аўтары тым самым перадаюць выдаўцу невыключныя маёмасныя правы на ўзнаўленне, распаўсюджванне, паведамленне для ўсеагульнага ведама і іншыя магчымыя спосабы выкарыстання твора без абмежавання тэрыторыі распаўсюджвання (у тым ліку ў электроннай копіі часопіса).

Патрабаванні да афармлення матэрыялаў і ўмовы прыняцця матэрыялаў для аспірантаў гл. на сайце часопіса rod-slova.by.

Калі не пазначана інаша, то ілюстрацыйны матэрыял (фотаздымкі, графікі, табліцы, рэпрадукцыі) пададзены аўтарам / аўтарамі артыкула.

Наталля БАЗАР,
аспірант кафедры беларускай і замежнай літаратуры
Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка

ЖАНРАВая ФОРМА САНЕТА Ў ТВОРЧАСЦІ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА, МАКСІМА ТАНКА, НІЛА ГІЛЕВІЧА І СОФ'І ШАХ

УДК 82-193.3:821.161.3

У артыкуле даследуецца жанравая форма санета ў творчасці М. Багдановіча і асаблівасці яе рэцэпцыі ў творах М. Танка, Н. Гілевіча і С. Шах. Выяўлены элементы навізны жанравай формы санета, абумоўленыя ўплывам філасофска-эстэтычных сістэм і паэтыкі заходнеўрапейскай культуры, спецыфікай стылю мастакоў слова і іх сістэмы каштоўнасцей.

Ключавыя словы: *жанравыя формы, санет, сучасная паэзія, Максім Багдановіч, Максім Танк, Ніл Гілевіч, Соф'я Шах.*

The article explores the genre form of a sonnet in the work by M. Bahdanovich and the specifics of its reception in the works by M. Tank, N. Hilevich and S. Shah. The changes in the sonnet form under the influence of philosophical and aesthetic systems and poetics of Western European culture, the peculiarities of the style of writers and their value system are determined.

Важным аспектам даследавання праблем традыцый і наватарства ў літаратуры з'яўляецца вывучэнне жанравых пытанняў. Функцыянаванню цвёрдых жанравых форм у беларускай літаратуры прысвечаны навуковыя працы літаратуразнаўцаў Т. Аляшкевіч, Т. Барысюк, В. Рагойшы, Г. Адамовіч, Т. Вабішчэвіч, П. Васючэнкі, У. Гніламёдава, І. Гоўзіч, У. Сенькаўца, І. Штэйнера, М. Мішчанчука, С. Тычыны і іншых.

Беларуская паэзія надзвычай адчувальная да эксперыменту ў галіне вершаскладання, сярод іх важнае месца займае трансфармацыя цвёрдых жанравых вершаформ. Безумоўна, тут варта згадаць Максіма Багдановіча, які прыклаў шмат намаганняў, каб беларуская літаратура паспяхова засвоіла найлепшыя ўзоры сусветнай культуры. Ён адзначаў: “Было б горш, чым нядбальствам, нічога не ўзяць з таго, што соткі народаў праз тысячы год сабіралі ў скарбніцу светавой культуры” [2, с. 346]. Паэт клапаціўся пра высокі мастацкі ўзровень і ўласных твораў, ён шмат зрабіў для засваення і далейшага развіцця традыцыйных жанравых форм. Спынімся на адной з іх – санеце, які, па словах даследчыцы Г. Адамовіч, “адзін з самых пашыраных жанраў паэзіі” [1, с. 81]. Цвёрдую форму санета шмат стагоддзяў выкарыстоўвалі нямецкая, англійская, французская літаратуры. У беларускай санет быў не развіты, амаль не сустракаўся. А менавіта такая форма спрыяла глыбокаму нападзенню думкі, дакладнасці выказвання, афарыстычнасці мовы.

Да санета М. Багдановіч звярнуўся ўслед за Янкам Купалам, які апублікаваў першыя арыгінальныя санеты “Жніво” (1910), “Па межах родных і разорах” (1910), “Запушчаны палац” (1910). У паэтычнай скарбонцы М. Багдановіча пяць санетаў на беларускай мове, адзін – на

рускай. Творца пераклаў некалькі санетаў Поля Верлена (“Шынок”, “Маладосць”), Алексіса-Фелікса Арвера (“...Я тайну ў глыбіні душы хаваю”), ён стаў першым тэарэтычным даследчыкам вершаванай формы (гісторыка-тэарэтычны нарыс “Санет”, 1911 г.). М. Багдановіч, абапіраючыся на працы такіх даследчыкаў, як Ш. Сент-Бёў, Ш. Леконт дэ Ліль, прыходзіць да высновы, што “санетам называецца верш, складаючыся з чатырнаццаці напісаных пяцістопным ямбамаў строк, у каторых мужскія рыфмы чарадуюцца з жаночкімі і маюць такі парадак: *abbaabbaccdede*” [2, с. 276]. Паэт адзначае, што такі верш – “паэтычны маналіт”, які ў той жа час “распадаецца на дзве асобныя часці, што вымагае і ад зместу кожнай з іх як скончанасці, так і незалежнасці. <...> У першых васьмі строчках развіваецца тэма санету, а ў астатнім – заключэнне да яе; ставіцца пытанне і даецца адказ” [2, с. 277]. М. Багдановіч прыводзіць доказы таго, што ад паэта ў час напісання санета патрабуецца гармонія таленту і тэарэтычных ведаў: «Толькі пасля здавальнення ўсіх гэтых вымог здолее з'явіцца тая высокая краса, пры каторай, як кажа класічны верш Буало, “un sonnet sans défaut vaut seul un long poeme” (“добра напісаны санет варты цэлай паэмы”)» [2, с. 276]. Невыпадкава радкі з вершаванай паэмы “Паэтычнае майстэрства” Н. Буало М. Багдановіч выкарыстаў у якасці эпіграфа да санета “Паміж пясчоў Егіпецкай зямлі...”, які стаў яркім узорам кананічнай формы. Зварот М. Багдановіча да такога верша быў цалкам прадуманы: “Фактам з'яўлення іх я хацеў давесці здатнасць нашай мовы да самых строгіх вымог вяршоўнай формы, бо я ім здавальняў нават у драбніцах, іншы раз вельмі цяжкіх” [6, с. 458]. “Санеты паэта, – як слухна адзначыў літаратуразнаўца В. Рагойша, – з'яў-

ляюцца ўзорнымі ў нашай літаратуры. З самага пачатку М. Багдановіч, асабліва ў арыгінальнай творчасці, застаўся прыхільнікам кананічнай традыцыі санетапісання. Усе 6 арыгінальных санетаў паэта сведчаць пра гэта” [6, с. 458–459]. М. Багдановіч, захоўваючы класічную форму, надаў санету філасофскую глыбіню, пашырыў выяўленчыя магчымасці.

Багдановічаўскую традыцыю плённа працягнула нацыянальная паэзія ХХ ст. (М. Танк, Н. Гілевіч, У. Жылка, А. Салавей, Р. Барадулін, С. Шах і інш.). Беларусы пішуць санеты ў іх класічнай форме, а таксама арыгінальна трансфармуюць жанр.

Максім Танк увесь час знаходзіўся ў творчым пошуку і праводзіў удалыя эксперыменты. Паэт асаблівае значэнне надаваў форме твораў, невыпадкова ў яго скарбонцы ёсць і санеты. У вершы “Санет” (1973) ён паднімае тэму паэта і паэзіі, разважаючы пра хутка зменлівую сучаснасць, якой павінна адпавядаць і паэзія: “Задумаў я, як даўнія паэты, / Адправіцца на караблі санета / На дальнія сузор’яў астравы” [9, с. 628]. У вершы 14 радкоў, катрэнарыфма – абба абба, тэрцэты – *вгг дгд*, напісаны ён 5-стопным ямбама. Твор класічны і па структуры, і па захаванні сэнсавай нагрукі ў розных радках. Калі ў першых двух 4-радкоўях абазначана тэма, яе развіццё, то ў апошніх двух 3-радкоўях – развязка. Паэт лічыць сябе прадаўжальнікам санетнай спадчыны Уільяма Шэкспіра, майстэрству якога дае высокую ацэнку: “Наіўныя! Мой карабель – санет / Калісьці збудаваў вялікі Дантэ, / А сам Шэкспір на ім адкрыў сусвет” [9, с. 628].

У санеце “Трэска з дома Шэкспіра” (1978) М. Танк сцвярджае, што шэкспіраўскі санет актуальны: “Тут нехта з трэсак вогнішча расклаў. / Я асцярожна з іх адну падняў, / Якая аказалася санетам” [9, с. 684]. М. Танк надаў санету новае жыццё. Верш “Антысанет” сведчыць не толькі пра добрае веданне кананічных форм, але і пра спробы эксперыментаў. “Антысанет” напісаны ямбама, пераважна 4-стопным (у асобных радках сустракаецца нават 5 і 6 стоп), рыфмоўка *абба абба вгг вгг*. У санеце 14 радкоў, два катрэны і два тэрцэты. М. Танк піша: “Я не адстойваю тую ці іншую форму, я – за тое, каб зместу надаць форму, якая б вывела верш на трасу чалавечага сэрца, чалавечых пачуццяў...” [3, с. 141], і дадае: “Чаму я не прытрымліваюся нейкай адной формы? Сэрца ж чалавечае б’ецца неаднолькава, з большай і меншай сілай, у залежнасці ад тых ці іншых падзей, сведкам або ўдзельнікам якіх з’яўляешся...” [3, с. 141]. Беларускі паэт, як адзначае У. Сенькавец, з’яўляючыся прыхільнікам “наватарскага” напрамку ў развіцці санета, імкнуўся да “разняво-

лення санета, пазбаўлення жанра дугарадных кананічных правілаў, збліжэння яго з беларускім народным вершам” [7, с. 111]. Менавіта ў вершы “Антысанет” М. Танк прапануе не абмяжоўваць санет 14 радкамі, бо калі цесна пачуццям, варта адступіць ад кананічнай формы.

Ніл Гілевіч, ідучы за папярэднікамі, захоўвае іх творчыя запаветы ў санетнай форме. Сярод гілевічаўскіх санетаў вылучаецца “Асвенцім” (1964–1965) з тэмай ахвяраў апошняй сусветнай вайны: “Усім, усім падпальшчыкам вайны / На ўсе які мы шлём свае праклёны!” [4, с. 158]. Чатыры мільёны загінулых у агні праз надпіс на сцяне лагера смерці задаюць пытанне, ці сёння “свет ужо не заімглены?”, ці “з жаночых кос... не ткуць сягоння мешкавіны / І дываноў, каб ногі выціраць?” [4, с. 159]. Санет кранае сэрца болей, крыўдай за загубленыя чалавечыя жыцці. Напісаны верш 5-стопным ямбама, рыфмоўка *абба абба вгг вгг*. Фармальныя прыкметы класічнага санета захаваныя. Класічная форма і ў “Санета Адаму Міцкевічу” (1992).

З высокай патрабавальнасцю Н. Гілевіч адносіўся да грамадзянскай пазіцыі творцы, лічыў, што кожнае слова, радок павінны быць змястоўнымі, абуджаць душу. Менавіта на такой думцы акцэнт у ён увагу ў катрэнах “Санета”, якія складаюцца з васьмі непадзеленых радкоў (у самім санеце 14 радкоў, напісаны ён 5-стопным ямбама, рыфмоўка *абба абба вгг вгг*). У тэрцэтнай частцы лірычны герой сцвярджае: калі паэт не адчувае сэрцам слова: “Як полымя на ветры – трапяткім, / Бунтоўным, як віно, што дно ўзрывае, / Або гаючым, як вада жывая”, – значыць “Бог ад цябе твой дар яшчэ хавае” [5, с. 130]. Відавочна, такая кампазіцыйная будова цесна звязана са зместам.

Ніл Гілевіч адзін з аўтараў першых беларускіх вяноў санетаў. Вянок санетаў, як адзначае В. Рагойша, – “адна з найбольш складаных і рэдкіх архітэктанічных структур” [8, с. 231]. Гэта вялікі вершаваны твор з 15 санетаў, апошні з якіх (магістрал) складаецца з радкоў усіх астатніх. А апошні радок кожнага з санетаў (акрамя апошняга) з’яўляецца адначасова і першым радком наступнага. Так ствараецца архітэктанічнае кола. Напісаны Н. Гілевічам вянок санетаў “Нарач” (1964–1965) прысвечаны М. Танку. Ён захоўвае структуру класічнага вянка санетаў. Рыфма мужчынская з націскам на апошнім складзе вершаванага радка (*сваім – хваім, скажы – чужы*) і жаночая з націскам на перадапошнім складзе (*парыбачыць – перайначыць, нач – Нарач*). Рыфмавая сувязь строф катрэнаў кальцавая, а тэрцэтаў – ланцужковая. Катрэны развіваюць тэму, а ў тэрцэтах робіцца выснова (асабліва ў апошнім радку). У вянку санетаў

магістрал нясе заключную сэнсавую нагрузку, абагульняе сказанае. *Абаб абаб вгг вгг* – схема рыфмоўкі радкоў твора.

У вянку санетаў “Нарач” Н. Гілевіч, які лічыў М. Танка настаўнікам, сябрам і дарадчыкам у творчасці, дзякуе паэту за навуку: *“Ні дар, ні спрыт, ні навик / Не дапаможа, калі спіць душа”* [4, с. 300]. Паэтычнае крэда М. Танка, чые сэрца захавала блакіт Нарачы, дзе злавіў сваю песню паэт-змагар, стала паэтычным законам для Н. Гілевіча (санет “Магістраль” [4, с. 306]).

Для нашай сучасніцы Соф’і Шах санетная форма стала вызначальнай. Паэтка не проста піша санеты, а складае з іх вянкi і вянкi вянкаў. Вянок вянкаў санетаў (15 вянкаў санетаў) – самая складаная архітэктанічная санетная структура. С. Шах аўтарка першага вянка вянкаў санетаў у беларускай літаратуры. Ён выйшаў з друку ў 2000 г. і называецца “Адухаўленне”. У вянку, як мы адзначалі, новы санет пачынаецца апошнім радком папярэдняга, а апошні складаецца з першых радкоў усіх папярэдніх. Тое ж назіраецца і ў вянку вянкаў санетаў, толькі апошні вянок санетаў складаецца з першых радкоў санетаў усіх папярэдніх вянкаў.

Сярод вянкаў санетаў С. Шах ёсць такія, у якіх прысутнічаюць шэкспіраўскія катрэны і класічныя тэрцэты (вянок “Слова на дарогу”). Ёсць – дзе катрэны і тэрцэты памянліся месцамі (вянок “Струна”). Акрамя таго, мы знаходзім вянкi санетаў, дзе катрэны чаргуюцца з тэрцэтамі (вянок “Туманадым”); хвастатыя вянкi – з трыма тэрцэтамі (вянок “Да мамы...”); такія, у якіх санеты складаюцца з пяцірадкоў і аднаго чатырохрадкоўя; перакулены вянок, змяшаны, вольны, акравянок (зборнік “Кругаспеў”, 2006 г.). Хоць паэтэса стараецца не адступаць ад класічных канонаў, сярод яе вершаў сустракаюцца напісаныя як 5-стопным ці 6-стопным ямбама, так і іншымі вершаванымі памерамі: *“Адступіла ад канонаў, – / вось і вырваўся на свет, / нібы дрэва з куцай кронай / гэты зблытаны санет”* [12, с. 12]. Яна не толькі дасягнула сапраўднага майстэрства ў напісанні санета, але і даказала віртуознасць беларускага слова.

Паэзія С. Шах прыцягальная для сучасніка. Філасофскі роздум над жыццём роднай Беларусі, яе народа, уласным робіць вершы актуальнымі і змястоўнымі ў складаны час інфармацыйных тэхналогій. Шэраг вянкаў санетаў С. Шах напісала для дзяцей (“Кнігалюбка”, 2012; “Мару стаць я мастаком”, 2015), што стала адметнай з’явай у беларускай дзіцячай літаратуры.

Вершаваных твораў такой будовы, як вянок вянкаў санетаў, у беларускай літаратуры небагата, ды і ў сусветнай іх не так шмат, таму варта прызнаць, што нацыянальныя паэты не про-

ста прадоўжылі жыццё санета, але і ўзбагацілі вершаваную форму ўскладненай структурай. У санетах сучасных аўтараў побач з класічным пяцістопным ямбама выкарыстоўваюцца іншыя памеры, нават харыямб і дольнік. Сучасная нетрадыцыйная санетыстыка маніпулюе рознай колькасцю радкоў, смела карыстаецца дактылічнай і гіпердактылічнай рыфмамі. Санетыстыка другой паловы ХХ – пачатку ХХІ ст. значна пашырыла тэматычныя абсягі, а каб дасягнуць сутнасных глыбін раскрывае зместу, імкнецца да больш буйных кампазіцыйных канструкцый – нізак, цыклаў, паэм, напісаных санетнымі строфамі, вянкамі санетаў, вянкамі вянкаў санетаў.

Сучасная беларуская паэзія ўяўляе сабой эксперыментальнае пошукавае поле. Аналіз санетных паэтычных тэкстаў беларускіх аўтараў раскрывае інтэртэкстуальную сувязь, і ў змястоўным, і ў структурным аспектах, з творами М. Багдановіча і найлепшымі ўзорамі сусветнай літаратуры. Інтэртэкстуальныя жанравыя эксперыменты сведчаць пра паэтычнае майстэрства нацыянальных паэтаў, іх светапоглядныя ўстаноўкі і інтэлектуальны патэнцыял.

Спіс літаратуры

1. **Адамовіч, Г. Я.** Літаратурная класіка ў параўнальным вывучэнні: дапаможнік / Г. Я. Адамовіч. – Мінск: Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2008. – 179 с.
2. **Багдановіч, М.** Выбраныя творы / М. Багдановіч. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1996. – 494 с.
3. **Бугаёў, Д. Я.** Чалавечнасць: літ. крытыка / Д. Я. Бугаёў. – Мінск: Маст. літ., 1985. – 311 с.
4. **Гілевіч, Н.** Збор твораў: у 6 т. / Н. Гілевіч. – Мінск: Маст. літ., 1996. – Т. 1: вершы і паэмы, 1946–1976. – 1996. – 350 с.
5. **Гілевіч, Н.** Збор твораў: у 6 т. / Н. Гілевіч. – Мінск: Маст. літ., 1999. – Т. 2: вершы і паэмы, 1977–1992. Родныя дзеці: раман у вершах. – 1999. – 335 с.
6. **Максім Багдановіч:** энцыклапедыя / склад.: І. У. Саламевіч, М. В. Трус; пад навук. рэд. М. В. Труса. – Мінск: БелЭн, 2011. – 608 с.
7. **Сенькавец, У. А.** Беларускі санет: ля вытокаў жанра: манаграфія / У. А. Сенькавец. – Брэст: Выд-ва БрДУ, 2007. – 178 с.
8. **Рагойша, В. П.** Літаратуразнаўчы слоўнік: тэрміны паняцці / В. П. Рагойша. – Мінск: Нар. асвета, 2009. – 304 с.
9. **Танк, М.** Збор твораў / М. Танк. – Мінск: Харвес, 2010. – 1008 с.
10. **Шах, С. М.** Адухаўленне: вянок вянкаў санетаў. С. М. Шах. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 2000. – 158 с.
11. **Шах, С. М.** Кнігалюбка: вянкi санетаў / С. М. Шах. – Мінск: Кнігазбор, 2012. – 68 с.
12. **Шах, С. М.** Кругаспеў: зборнік вянкаў санетаў С. М. Шах. – Мінск: Кнігазбор, 2006. – 216 с.
13. **Шах, С. М.** Малітваспеў: вершы і вянкi санетаў С. М. Шах. – Мінск: Кнігазбор, 2010. – 168 с.
14. **Шах, С. М.** Мару стаць я мастаком: вянок вянкаў санетаў: для дзяцей мал. шк. узросту / С. М. Шах. – Мінск: Выдавецкі дом “Звязда”, 2015. – 160 с.
15. **Шах, С. М.** Прызначэнне: вянок вянкаў санетаў С. М. Шах. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 2002. – 156 с.

Арттыкул паступіў у рэдакцыю 3 сакавіка 2020 г.